

Megjelenik ez a lap heten-
kint kétszer
csütörtökön és vasárnap.

Á r a :
Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.

A szerkesztő szállása:
Színház-utca 404. szám.

NEMLERE.

Politikai, közgazdasági és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

4 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 4 kr.
(1—10 sornyi hirdetés ára
mindig 40 kr.) — Bélyegdíj
minden ígatáskor 30 kr. —
Nagyobbhirdetéseknél alku
szerint. — Hirdetések fölvé-
tetnek a szerkesztőségénél.

Brassó, april 27.

„Választási mozgalom“ sajtóban és a nép között, ez a jelszó ma! Minden oldalról érkeznek a kijelölési hírek: egyik kerületben jobb — másikban balpárti jelölt lépett fel; folynak az értekezletek, repülnek a programok és az eget-földet rázó nagy ígéretek.

Most van az aratás ideje, a kortesek kifáradhatlanok, mert most vagy soha!

Milyen szép időszak, milyen dicső dolog, hogy fog folyni a bor, és a válssztónak lelkes „éljen“ kiáltását még a kíváncsi szellő is mily biztatólag fogja kíséreni — lengetvén a képviselő jelölt lobogóját.

Hiában! ez régi szokás; így volt ez ezelőtt századokkal — és így lesz még jó sokáig. Jól is van ez így! Egy kis keleti barbarság nem áll nekünk rosszul, míg majdan hozzánk is eljön a világboldogító német civilisatio. Bor helyett iszunk sört!

Sokan hihetik el, hogy az átalakulás leg hamarabb minket ér, pedig nagyon csalódnak, mert mi átvagyunk már hatva a világboldogító culturától. Nálunk a magyarhoni barbar szokások ismeretlenek, az igaz, hogy törvényeit is csak hírből ismerjük, mert azok nem nyűnk szerintiek.

Nálunk régen szép rendben, kommandó szóra ment minden, a cultura hősei bureokratikus sistemájok által reá szoktatták a népet az isten által felállított felsőbbbség előtti szigorú engedelmességre. Falusbirák és jegyzők vak eszközei és feltétlenül engedelmeskedő satellesei voltak az inspektoroknak, kiknek akaratából a misera plebs nyakára rátoltak a mit szivők és zsebök diktált.

Áldott jó szokás és szokásból lett gyakorlat, hova tüntél el, boldogságunkat Phaeton szerén hova ragadtad? Hisz a „rég jó időben“ a képviselőt is parancs szóra választotta a nép! Ha a fő Kajafásnak kedve lett volna hozzá, ki nevezhette volna a képviselőt; természetes csak azért, hogy a népet a választási fáradságtól megkímélje.

Az utóbbi idők látszólagos kortesfogásai megtagadhatnák ezt ugyan, mert a mily

pártküzdelmek folytak az ó és ifju szászpárt között, ezen a földön (szász) páratlanok. Igaz ugyan, hogy nem képzelhetünk parlamentaris életet pártok nélkül; de azért legyen megbocsátva a mi gyengénk, mert ha mi az itteni pártok közt folyt küzdelemre gondolunk, az több mint nevetéses, mivel a küzdelem után nem akad oly bátor férfi, ki magát ifju szásznak merné nevezni.

Hogy a két párt közt azonban van valami különbség, azt sejtjük; de hogy mi az? azt még senki sem tudja; hanem azért örök titoknak nem fog maradni, mert majd egy század múlva egy második Dr. Teutsch, megirandja azt a szászok történetében (Geschichte der siebenbürger Sachsen) elődjének történetírói igazságszeretettel és öröklendő jó akaratával.

Más történetíró csakis az unióra emelt toasztokról fog említést tehetni, mert mióta tényé lett az, ők hallgatnak, némák mint a sir.

A multakhoz hasonlító, nagyszerű pártküzdelmeket, melyeknek eredménye volt, hogy Maager helyett Trauschenfels, e helyettmeg Wächter lett ismételtén képviselő, — újból várhatunk.

Mily dicső küzdelmek valának ezek nagy eszmékért, és mily áldásdusak annak következményei!

A jelszó maradt a régi; „szász leend itt a képviselő“ mert a többi mind kores nemzedék. A más nemzetiségűt az sem tudja, mi az a Mutterland meg Tochterland; ezen felül még anyyira cultiválatlan, hogy arra sem elég fogékony, hogy belássa, mikép neki a szász, mint cultura hőse nyakán kell hogy üljön.

Sok minden furesa dolgot beszélnek itt most, sok minden furesa dolgot, hallatlan merényletet! Meg akarják kíséreni némely vakmerők, hogy vajjon nem sikerülne, egyszer már a barbarok közül is választani képviselőt.

Még olyanok is találkoznak, kik ezen hallatlan merényletet jogosultnak tartják. Ezek meg abból a nézpontról veszik fel a tárgyat, hogy szász atyáinkfiától elég volt eddig az áldozat, hogy ők, kik e választó kerületben talán legcsekélyebb számmal laknak, azért a bárdolatlan tömegért ne kényszeritessenek tovább is a haza nehéz gondjai alatt görnyedni.

Méltányos tehát, hogy eddigi áldásdus

munkájokat köszönjük meg, és hagyjuk őket pihenni.

A jelöltek még eddig ösmeretlenek; de reméljük nem sokáig fogják magukat titokteljes homályban tartani.

Miután a román activisták pártja Brassóban vette eredetét, igen természetes, hogy az ők részökről is egy jelölt föl fog lépni.

Hogy a magyarok is fognak igyekezni örök időktől óta elhanyagolt érdekeiket képviselhetni, ez is feltehető.

Valószínűleg — pár nap alatt a jelöltek nevét is bemutathatjuk olvasóinknak.

Deák Ferencz képviselő jelöltsége.

A fővárosban e hó 22 ikén mindenféle választási gyűlések tartattak. A belvárosi választók újból — most negyedszer — Deák Ferenczet kérték fel képviselőjelöltnek. A párt testületileg kereste fel Deák Ferenczet, hol Schwendtner Mihály pest belvárosi apát plébanos üdvözölte meleg szavakkal, melyre Deák Ferencz körülbelül következőleg válaszolt.

Hálás köszönet e megtiszteltetésért. Most negyedszer szólitanak fel Pest belvárosának választó polgárai e nehéz pályára. Engedjék, hogy e negyedik felszólítást úgy tekintsem, mint annak zálogát, hogy eddigi eljárásomat helyeslik, hogy az elvekben, melyeket követtünk, osztoznak, hogy azt a politikát, melyet országgyűlési működésünkben zsínórmértékül vettünk, továbbra is fenn akarják tartani. (Általános helyeslés.)

Nem hiszem, nem szabad hinnem, hogy az országban legyenek emberek, kik a hazát szándékosan bajba akarják vinni, veszélybe akarják dönteni! Szabad országban a vélemények különbözők lehetnek, a vélemények szabadok. Föl kell tennem mindenkiről, hogy azért ragaszkodik a maga nézetéhez, mert azt tartja az országgra nézve a legüdvösbnek.

Én is azt hiszem, hogy a kiegyenlítés, a mely megtörtént, az alapelvek, melyek politikánkban vezéreltek, jelen körülményeink között az egyedüliek, melyek hazánk felvirágzását eszközölhetik. (Élénk helyeslés.)

Lehet, hogy egyik-másik tárgyban tévedtünk; a tévedést helyreigazítja az idő, de az

TÁRCSA.

Berlini levél.

1872. april 18.

Ha az idegen tavasszal valamelyik berlini előtt a szerföltt szeszélyes időjárás miatt panaszkodik, azt nyeri feleletül: „hát nem tudja kérem, hogy a tavasz itt csak a naptárakban lelhető fel?“

E felelet igazságát a marcziusi több ízben esett hó, a mult hét végeig csak nem szakadatlanul tartott eső és hideg szél eléggé bizonyítja. A természet hí maradván eddigi szokásához, nem tekint az azon számos háznélküli családot, melyek e hó elsője óta*) a lelketlen bérlők zsarolása által a szabad ég alá vannak száműzve. Ezen praktikus urak olyan időben, melyre a magyar ember azt szokta mondani, hogy „az ebet sem kell a házból kiűzni!“ legfennebb csak azon róka szavaival élnek, mely a vad fergeteg elől egy szénaboglya odújában keresve menedéket, így kiáltott: „Szegény emberek! a kik most is a szabad ég alatt vannak!“ csak is azon különbséggel, hogy egy ilyen két lábú berlini róka egy háromemeletes boglyának utszára nyíló hat ablak mögött sokkal kényelmesebben találja magát.

*) Berlinben nem a nálunk szokásos Sz. György napot tartják a tavaszi költözködés határidejéül, hanem April 1-ét.

A kegyes ég azonban enyhíteni látszik a szegény házatlanok nyomorán, kik a vízvezetékek és gátak üregeibe vonultak a fityölő szél csipő hatalma ellen s miután magát viharos hetek alatt kedve szerint kitombolhatta: hirtelen egy pár szép, száraz tavaszi nap köszönte bé, mire az egész város föllélegzel.

Az „unter den Linden“ öreg hársai festőleg terjesztik szét lombosodó ágaikat; a kettős ablakok egyesekké válnak, a bérkocsikat födetlenekké teszik; az omnibusok teteje megnépesül és a kikelet annyi ezer más jelenségei hirdetik Berlinnek a kedves tavaszt. Mert előtte a legelső szél és eső nélküli nap már egyenlő a tavasszal. Ha csak néhány óráig tart is a nap heve, legott általános bókokat vihet meg neki az üde tavaszi szellő, természetesen a berlini ember nyelvén, ki a rég nélkülözött szelid légárból többet és mohóbban törekszik elnyelni, mint a különben sokkal „istenibb“ bajor vagy bockserből.

A Frigyes — és lipcei utszákon, melyeknek kirakatai s nagy számu közönsége nagyon érdekes látványt nyujtanak, a sokaság rendes üzleti lótas-futása sétaszerűvé lassodik s felöltöztét a legelső enyhe légfolyam hátáról bal karára fujja. „A hársfák alatt“ alig áthatolható ember tömeg élvezi a kikelet első kellemes napját. A nők csak nem mindnyájan a divatos ibolya és kék színű ruhákban haladnak nagyobb részt világos szürkésen öltözött kísérik mellett.

A Vilmos-utsza egyik járdányán, melyen a rendkívüli tolongás miatt csak mint népes búcsun lehet továbbhaladni, egy hatalmas alak magaslik ki az azt környező kisebb halandók közül. Fején sárga csikós

fehér katona sapka, szájában égő szivar; öltözte katona egyenruha, oldalán vékony díszkard. E kétségtelenül 6 lábnyi magas férfias alakban, még mielőtt arcának történeti vonásait közelről szemlélhetnők, Bismark herceget ismerjük fel. A külügyéri hivatalt oda hagyva, minden kíséret nélkül egyedül teszi meg napi sétáját, daczára az utóbbi időben róla elterjedt merényletnek.

Maga e herculesi test sem volt képes a lefolyt 56 évvel és a réa nehezült óriási munkával daczolni. A herceg az utolsó háboru óta tagadhatlanul nagyon megvényült, a mit egyetlen könyv- és műkereskedés, ércz és gipszöntöde kirakataiban sem hiányzó korábbi arcképeiből lehet következtetnünk. A fővege alól előtűnő szegényes hajzat világos szürke lett, bajuszának két vége pedig majd nem teljesen fehér. De a szigorú — mondhatnók — mogorva arczon ott ül a régi harczkés dacz, bizonyos derült arnyalattal vegyülve. Alig van egyetlen egyén, ki őt azonnal föl ne ismerné s megállva, kalaplevétellel ne üdvözlőné. Az ilyen egyszerű, önkényes tisztelet valóban a legnagyobb jutalom, melyet halandó ember magának kívánni tud!

Ugyanazon időtájban — délutáni 2—3 óra közt — midőn Európa első politikusa szokta napi sétáját tartani, szebbnél szebb fogatok robognak a brandenburgi kapun keresztül s vagy az állatkert nyilegyenes utain, vagy az állatkertet környező utszákon tűnnek el. — Egy könnyű, kettős fogatu kocsi oly sebesen halad, hogy a sétálóknak alig van idejük a benne ülő előtt kalapot emelni. Ez a császár és király, ki a ruganyos selyem ülés egyik szögletéből alig győzi a jobb és balról jövő üdvözléseket vi-

alapanak rendithetlennel kell maradnia. Mert ha az alap megrendítették, előre láthatatlan bajok fognak bekövetkezni, melyek az országot veszélybe dönthetik. (Élénk tetszés nyilatkozatok.) Érzem a feladat nehézségét, ismerem az óriási felelősséget, mely minden képviselő vállait terheli, és aggódva fogadom el a megtiszteltetést. (Perczekig tartó viharos éljenzés.) Aggódva fogadom el és pedig nemcsak a nehézségek, nemcsak az idők és körülmények fenyegető veszélyei miatt, hanem aggódva azért is, mert attól tartok, hogy hanyatló korom és többszöri betegeskedésem nem engednek elég erőt, azt tennem, mit tenni óhajtanék s a mit tennem kellene. (Megindulás.)

Bizom önök szeretetében, hogy ott, hol erőm kimerülése miatt gyengébbnek látnak, elnézéssel lesznek.

Elfogadom a bizalmat azért, mert azt hiszem, hogy, ha valaki nem bir is annyit tenni, mint a mennyit tenni szeretne, tegyen a hazáért annyit, a mennyit tud. (Zajos tetszés nyilatkozatok.)

Ismétlem köszönetemet s hozzá a kérést csatolom: legyenek elnézéssel és türelemmel irántam, ha előre haladt napjaimban ily nehéz pályára lépni és ily sulyos megbízást elfogadni merek; legyenek meggyőződve, hogy midőn elfogadom, csupán csak kötelesség érzetből teszem. (Hosszas, élénk éljenzés.)

A belügyminiszter

a választási mozgalmakról.

(A belügyminiszter körlevele valamennyi törvényhatóságához.)

Azon előintézkedésekkel, melyek az országgyűlési új képviselőválasztások fogantatba vétele iránt a törvényhatóság részéről megtételnek, kezdetüket veendő egyúttal a választási mozgalmak is.

Az országgyűlési képviselők választása a legéletbevágóbb, legfontosabb alkotmányos jogok egyikét képezi.

Ezen alkotmányos jog gyakorlata, mely a nemzet ez idő szerinti akaratának fog kifejezést adni, előreláthatólag élénk érdekeltséget és pártküzdelmeket vonand maga után.

De épen a nemzeti akarat szabad nyilvánulhatása kívánja meg, hogy hazánk választó-képességgel felruházott minden polgára e jogát szabadon, akadálytalanul s bármely részről nyomás nélkül érvényesíthesse: a nemzet méltósága pedig követeli, hogy a választási cselekvények a szabadsággal karöltve járó rend fentartása mellett történjenek meg. A választási jogosultság igénybevételéről és gyakorlatáról a törvény intézkedik, — a választási mozgalmak körül a rendnek és köznyugalomnak megőrzése ott, hol a törvény értelmében a választási elnök nincs hivatva rendelkezni, a törvényhatóságok és helyi hatóságok feladatául jutott.

szonozni. Hogy aztán mily szerencsés és boldognak érzi magát az az alattvaló, ki diadalmas uralkodójának egy „jó napot!” köszönhetett: azt arczáról leolvashatjuk ugyan, de leírni lehetetlen s épen ez mutatja azon határtalan ragaszkodást és tiszteletet, melylyel a porosz nép királya iránt viseltetik.

A királyné négyes fogaton épen most jön vissza sőtájából, míg fia — a koronaherceg — áldásos állapotban levő nejevel a tulsó szekérvárdányon halad 4 barna méntől vont földetlen kocsin a hársfák alatt ki a zöldülőni kezdő állatkertbe. Mindnyájukat ugyanazon mély tisztelettel, üdvözlő hajlongással köszöntik, melylyel a haladatos poroszok nagyjaik érdemeit jutalmazni törekcsenek.

Aztán e napokban annyival szívélyesebben üdvözlők a még itt székelő udvar tagjait, mert nem sokára hóna pokig kell nélkülözni őket, miután a már is Lucca nélküli dalmíi — saison e hónappal bevégeződve, az egész uralkodói család potsdami nyári kastélyaiba teszi át lakását.

Lucca asszony — alias Berlin csalóánya — a természet érkezendő dalosai elől Londonba ment, hogy az angol főváros lakóit szép csengésű ezüsthangjával, egyszerű, de jellemző, élénk játékaival elbűvölve, tele érszénnyel térjen vissza. Ebben nem lehet kétkednünk, miután a vidám dalművek e páratlan hősnője a szigorú német műtisztek legszélsőbb követeléseit is képes kielégíteni. Most az udvari dalszínházba Mallingerne asszonyon — a drámai operák első énekesnőjén — kívül Padilla — Artot Désirée vonza a közönséget, ki egy olasz társaság előadásait teszi határtalan élvezetessékké. Artot asszony sokkal határozatképesebb házakat csinál, mint a milyen

Ennélfogva rendelem, a mint következik:

1. Választási mozgalmakból eredő rendezavarásoknál kötelesek a rendfentartására hivatott hatósági közegek a fenyegetett résznek haladéktalanul oltalmat nyújtani, s a rendet helyreállítani.

2. Ugyanazok kötelezettenek mindazokat, kik az országgyűlési képviselők választása alkalmából választó-társait elveik szabad követésében, akaratuk szabad nyilvánításában akár tetteles bántalmazás, akár erőszakkal fenyegetés által gátolni vagy korlátozni törekcsenek, úgy mindazokat, kik a tulajdon biztonsága ellen vétének vagy izgatnak, pártkülönbőség nélkül az illető királyi bíróságnak 24 óra alatt feljelenteni.

3. Azon községi előljárók, kik e részbeni kötelességeiket nem teljesíténék, vagy részrehajlólag intézkednének, az alispán s illetőleg szolgabíró által hivatalaiktól felfüggesztendők, s ellenük vizsgálat indítandó.

4. A főispánok (főkirálybíró stb.) örködni fognak, hogy e rendelet a legnagyobb szigorral végrehajtsák; az e tekintetben hanyag vagy vétkes törvényhatósági tisztviselők ellen pedig hivataltól felfüggesztésük mellett vizsgálatot fognak rendelni.

Erről a törvényhatóság közönségét tudomás és intézkedés végett oly meghagyással értesitem, miként e rendelet a szokott módon kívül, falragaszok által is azonnal minden községben közhírré teendő, mi végből annak nagyobb számu nyomatott példányai ide csatoltatnak.

Budán, 1872. évi aprilis hó 20-án.

Tóth Vilmos, s. k.

A közigazgatási miniszterium és földmívelés-ügy.

A közigazgatási miniszterium öt évi (1867—1872) működését tárgyzó jelentésében elősorolja a miniszterium tevékenységét, az egyes kormányzati ügyágok körül. A jelentés egyes részleteire még visszatérünk, ma csak a földmívelésügyre vonatkozó adatokat vesszük át.

A gazdasági szakoktatás emelésése, tanintézetek állítása a fenállók javítása képezte kiváló gondját a miniszteriumnak. A magyar kormány kinevezésekor hazánkban csak egy az igények színvonalán álló felsőbb gazdasági tanintézet volt és az is német tannyelvű. Volt továbbá Pesten két évi tanfolyamu állatgyógyintézet és kóroda. A kereskedelmi miniszterium e hiány gyors orvoslására erőlyes intézkedéseket tön. A magyar-óvári felsőbb tanintézetben, melynek tanári kara több kitünő erővel szaporított párhuzamos magyar tanfolyamot nyitott; e keszthelyi intézetet a kellő tudományos színvonalra emelte, Debreczenben földmives iskolát, 1868-ban pedig felsőbb gazd. tanintézetet nyitott; az állatgyógyintézetet külön sebészeti és müteti tanszakkal kiegészítette; Kolos-Monostoron gazdasági tanintézetet; Hradeken földművesiskolát; Ér-Diószezen vinczellér képezdét nyitott. Ez intézetekben a tanulók serkentésére ösztöndíjak által s a szegényebbek támogatására szabad ellátás útján évenként 23,540 forintot fordít. Ez intézetek a taneszközök könyvtárak és gyűjtemények tekintetében a tudomány es irodalom mai magaslatán állanak s az intézetekkel összekötött mintagazdaságok teljesen felszerelvék. Ezen minta-

kezdetben a tiz nappal ezelőtt megnyitott birodalmi gyűlés volt. — És a zsufozásig megtelni szokott színház ezen egyetlen, szépen iskolázott, rokonszenves hangnak egyhangulag szavazza meg tapsviháros köszönetét.

Az idény lejártával e műcsalóányok helyett a természet dalmokait keressük fel, melyek a 820 holdnyi állatkert s más városi ligetek lombjai között már is próbálgatják első tavaszi dalikat. Bizony jó is ám, hogy ide lehet menekülni az átkozott utszai por elől, mely szemva-kítással s néhol teljes elborítással fenyegeti a szegény halandót, miután májusig az utszák öntözéséről nem is álmodhatunk. Fecskét még nem láttunk, míg ellenben a vízi szárnyasok már jobbára megérkeztek.

Ezek közül azonban az ártatlan és hasznos bibiczenek nem sok öröme lehet az új hazában, mert tojásait a berlini gourmand világ oly nagy mennyiségben fogyasztja, minőre évek óta nem emlékeznek. Közlebebről csak az egyik piacon több mint 5000 darabot adtak el e csemegéből, darabját 2½ ezüst garassal (= 15 osztr. kr.) fizetve. És ez valószínűleg így fog lenni azután is, a nélkül hogy meggondolnák, hogy a giliszták, hernyók s más kártékony rovarok épen oly arányban szaporodnak Berlin vidékén, mint a mely mértékben az ezekkel táplálkozó bibiczenek tojásait csiklandós ínyük kielégítésére fordítják. Meg lehet, hogy e tisztelt inyenczek 50 év mulva ilyen állatkákkal fognak csemegézni: az ember falánkságától minden kitelik.

Jó ótvágyot nekik előre is!

Deák Gerő.

gazdaságok összesen 2280 holnyi terület felett rendelkeznek.

Az állami gazdasági tanintézetek körül a lefolyt öt évben számos specialis intézkedés tétellett. Es pedig: 1. a m.óvári tanintézetben gépkísérleti állomás rendeztetett be, mely 1870. és 1871-ben gazdák és gépgyárosok részéről növekvő részvétnek örvendett. 2. A miniszter felhívására az összes gazd. intézetek igazgatói 1871-ben Pesten közös értekezletet tartottak, melynek eredményei folytán több reform jött létre s terveztetett. 3. Gondoskodott arról, hogy intézetek gazdaságaiban felfogadott cselédek is kellő oktatásban részesüljenek. 4. Az állatgyógyintézet jobb tanulói további kiképzés végett a lótenyésztésintézetekben két évi gyakorlatra befogadtatnak. 5. Ezenkívül a keszthelyi gazdasági intézetnek kertészeti, szőlőszeti, borászati és gyümölcsészeti tanintézetet s földmives iskolává való átalakítása terveztetik, mi 35,000 frtba kerülend. 6. A pesti állatgyógyintézet gondos vizsgálódások és bizottsági tárgyalások alapján készült tervezet szerint gyökeresen reorganizáltatni fog. 8. A Hegyalja borászati érdekeinek megfelelően Tarczalon szőlőszeti, borászati intézet és vinczellárképezde felállítását terveztetik. Ez vegykísérleti állomással lesz egybekötve; a szükséges 20 holdnyi mintaszőlőt és 119 hold gazdaságot az ottani állami birtokból fogja nyerni. 8. A keszthelyi felsőbb tanintézet helyett Kassán fog ily intézet felállítatni. 9. Tervezetik továbbá egy felsőbb gazd. tanintézet felállítását az ország déli vidékein. 10. Kiváló figyelmet érdemel azon terv is, mely szerint az 5000-nél több lakóssal bíró városokban felállítandó felső népiskolák ugynevezett gazdasági felső népiskolákká változtatvának át, hol a rendes tanítókon kívül gazdasági szaktanár fogna működni. Egyelőre 12 ilyen iskola felállítását iránt folynak az előmunkálatok s a szám szaporítása a községek áldozatközségétől függ. A miniszterium ezenkívül a községi és magánalapítványok vagy testületek által fentartott gazdasági intézeteket is évenként jelentőkenyobb összegekkel segítette. —

A miniszterium ezen fáradozásait szép siker — ha nem is miden tekintetben kielégítő — koszoruzta. Míg az állami tanintézetekben. 1867-ben csak 28 tanár működött s 302 tanuló volt, 1871. a tanárok száma 67-re, a tanulók pedig 552-re emelkedett. A magánintézetek hasonló szép szaporodást mutatnak. 1867-ben volt magánintézet 3 tanítóval és 25 tanulóval, 1861-ben volt 6 intézet 13 tanítóval s 81 tanulóval; a két tanítóképezdén és állatgyógyintézetben rendszeresített, tanfolyamokban pedig 1867-ben 90, 1871-ben már 196 tanuló nyert oktatást. —

Ezzel azonban a miniszterium által a gazd. szakoktatás emelésére tett intézkedések sora még nincs kimerítve. A már alkalmazásban levő néptanítók számára Kassán, Keszthelyen, Debreczenben és M.Óváron 4—6 heti gazd. tanfolyamokat rendeztet, melyeken részint állami, részint más költségen 1870-ben 129, 1871-ben pedig 298 tanító vett részt. Ez intézmény folyó évben más helyekre, főleg Erdélyre is ki fog terjesztetni. Hasonló rövid tanfolyamok más szakokra, például gépészetre, kertészetre stb. is terveztetnek.

A miniszter a gazd. szakismeretek terjesztésére vándortanítókat is alkalmazott, kik az országban mindenütt szives fogadtatásban részesültek. Ily tanító egyelőre négy van alkalmazva. Továbbá a miniszterium fölhívása folytán és költségén Debreczenben és K. Monostoron az intézeti tanárok nyilvánosan előadásokat és értekezleteket tartottak. Végül a szakirodalom segítőzésére évenként 6000 frt. fordított. Összesen 37 munka adatot ki vagy segítőztetett s e munkák 84,550 példányban osztattak szét. Továbbá „Gazdasági utazások“ czím alatt egy ideig külön népszerű szaklapot adott ki, melynek megszüntte óta öt más hasonló czélú közlöny évi segélyben részesítettik. A külföldi viszonyok tanulmányozására 1869-ben 10, 1870-ben 6, 1871-ben 9 egyén küldetett külföldre. Végül a miniszterium a gazd. szakmuzeumok felállítását, az ország talajának minőségi szempontból való felvételét, gazdasági szakkönyvtárak felállításának kérdéseit tanulmánya tárgyává tette. —

(Vége következik).

Politikai szemle.

Csehországban a választások ma egy hete történtek meg s az előre látott eredményhez vezettek.

A cseh ellenzék 50 jelöltje egytől-egyig megválasztott s daczára a roppant erőlködésnek, mit az alkotmánypárt kifejtett volt, csak egy helyet sikerült a csehek-től elvonnia, ezt is csak jelentéktelen többséggel. Az érdekeltség a választásnál rendkívül nagy volt, különösen a csehek részéről úgy, hogy a szavazásban részt vett szavazók száma jóval meghaladja a mult választásokban részt vett szavazók számát.

Az alkotmánypártra nézve nem örvendetes a körül-

mény, hogy a vegyes helységekben a németek a csehekkel szövaztak. Egyhangulag 38 ellenzéki választatot meg, ami az ellenzék erősödését mutatja, mert Potocki allatt is csak 36 jelölt választatot meg egyhangulag. A választások mindenütt csendesesen folytak le. A vidéki községi választások tehát a következő végeredményt mutatják fel: 79 képviselő közül 50 cseh ellenzéki, 29 pedig alkotmánypárti.

A sedani kapituláció tárgyában kiküldött bizottság véleményét egyik francia lap után az „Ellenőr“ közli, melynek tartalma következő:

A chalonsi hadsereg csapatai, melyek midőn e táborot elhagyják, már saját sorsuk iránt sem voltak nagyon biztosak, a hadjárat tervének bizonytalansága s az élelmi szerek kiosztásában beállott rendtelenség következtében előnyomulásukban feltartóztattak. A kedvezőtlen idő, az ellenség támadásai s az ötödik hadtest veresége nagy erkölcsi benyomást tettek rájuk úgy, hogy elég rendtelenségben érkeztek Sedanba.

Ducrot tábornok, kire Mac-Mahon megsebesülése után a fővezényletet bízta, belátta a helyzet veszélyességét s a körülfogatás meggátolása tekintetéből elrendelte rögtön a visszavonulást Mézièresbe, mely irány egyedül állott a perczben nyitva előtte. Alig tette azonban meg intézkedéseit, midőn Wimpffen tk a hadügyér kinevezése alapján magának igényelt a fővezérséget s kifogásolván Ducrot intézkedéseit, anélkül, hogy miként maga is beismeri, határozott terve lett volna s egyedül az ütközet szerencséjére számítva, azon rendeletet adta ki, hogy ismét foglalja el a hadsereg Sedan mellett tartott állását.

A percztől fogva Wimpffen tk vette át a fővezénylet egész felelősségét. E zürzavar intézkedés még inkább megingatta a hadsereg bizalmát s zavart hozott soraiába úgy, hogy Wimpffen nem tudott engedelmességet parancsolni. Az első hadtest nem foglalta el összes állását s az ellenség csakhamar hatalmába ejtette azokat; a hetedik hadtest az elsővel együtt Sedanba szorítottatott vissza, még pedig mindkettő oly zavarban, hogy a várkaput be kellett zárni. E közben Wimpffen látván a 12. hadtest szilárd ellenállását s az ellenség győnge támadását Bazailles ellen, azon terv vilant meg nála, hogy összes haderejét a jobb szárnyra összepontosítsa a Carignan és Montmédy irányában keresztül vágja magát.

E czélból meghagyta az első hadtestnek, hogy vele egyesüljön, s a harmadiknak, hogy a visszavonulást fedezze. Ezután Wimpffen az ellenségre vetette magát, hogy Balannál levő csapataival összeköttetését helyreállítsa, e csapatok azonban ekkor már a 12. ke. együtt Sedan alá vonultak vissza. A balani kapu felé haladtában találkoztott Wimpffen Lebrun tkkkal, ki fegyverszünet kieszközölése végett az ellenséghez indult. Wimpffen azonban bevonatta a fehér zászlót s 2000 ember élén újabban az ellenségre rontott, de tehetetlenségét csakhamar belátván, maga is Sedan alá tért vissza.

Amint a különböző hadtestek a vár felé visszavonultak. III. Napoleon, hogy a további hasztalan vérontást meggátolja, a fővezér megkérdezése nélkül felvonatta a fehér zászlót a várormára. S midőn Wimpffen még egyszer akart Balan irányában támadni, a császár futárja érkezett hozzá, felhíván őt, menjen az ellenséges főhadiszállásra s alkudozzék a kapituláció iránt. Wimpffen vonakodott e küldetést magára vállalni, a végső kísérlet után azonban belenyugodott.

A vizsgáló bizottság kijelenti, hogy Ducrot tk terve a legépszerűbb volt s hogy a főparancsnok felcserelése a legkárosabb hatást gyakorolta a hadseregére. Konstatálja továbbá a bizottság, hogy Wimpffen tk. midőn minden megállapított terv nélkül magának igényelte a fővezérséget, a felelősség nagy részét saját vállaira sulyosította a szerencsétlen eseményekért. Szükség azonban, hogy a Wimpffenre eső felelősség nagysága tüzetesebben meghatározassék, s itt a bizottság nézete oda megy ki, hogy a midőn a császár a fehér zászlót a főparancsnokság tudta nélkül kitézette, ennek válláról minden további felelősséget a magáéra rakott; Wimpffen tehát dicséretet érdemel, a miért konokul ellenszegült a kapitulációnak s csak az volt hibája, hogy az alkudozások megkezdésénél nem maradt meg állhatatosan azon követelése mellett, hogy a francia tisztek fegyverestől és podgyászostól mehessenek szabadon.

V e g y e s.

(Az egész országban) megindulván a választási mozgalmak, kérjük tisztelt olvasóinkat, sziveskedjenek lapunkat kerületök és vidékük választási mozgalmairól minél gyakrabban értesíteni.

(Bakody Lajos) zongoraművész első hangversenyét szerdán tartotta. A közönség lelkes tapsokkal fogadta a művészt. A vendég művész mellett közreműködőkről pines

más megjegyezni valónk mint az, hogy nem rontottak. Bakody holnap tartja ez alkalommal utolsó előadását.

(Egy újabb Ubryk Borbála.) Az „Allg. Oberschl. Anz.“ írja: Thröm községében, (Ratiborban) egy újabb Ubryk Borbálát fedeztek fel Rreisel Teréz személyében. A fiatal, 22 éves nőn örülési rohamokat vettek észre, kit e miatt a község háza egyik félreeső szobájában zárták be. Itt feküdt aztán hónapokon át a nélkül, hogy a ronda, tisztátalan szalmát, mely fekhelyét képezte, csak egyszer is frissel cserélték volna fel. Élelmezése is szánandóan elhanyagoltatott; megesett olykor, hogy két-három napban egyszer dobtak be neki egy darab száraz kenyeret. Penészesen bűzhödt levegőjű szobáját egész télen nem fűtötték. — Az odavaló kormány intézkedett, hogy alkalmas ápolás alá vétessék, a község ellen pedig a vizsgálat elrendeltetett.

(Választási mozgalmak.) Kolozsvár városában Mikó Imre és Péchy Maó grófok a Deákpárt jelöltjei. Kolozs megye felső járásában Zeyk Károly belügyminiszeri államtitkár a jelölt. Marosszéken két ellenzéki jelölt van: Bereczky Sándor és Pataky Miklós. Hunyad megye hátszegi kerületében Mara Lőrincz s a marosvidékben Makray László baloldaliak léptek fel képviselőjelölteknek. Dobokamegye alsó kerületében az ellenzék Simonyi Lajost a felsőben pedig Bánfy Dezső bárót léptette föl.

(Meteorhullás.) Szt.-Ágotáról írják, hogy ott április 12-én éjjel egy hold-nagyságu meteort láttak. — Hullása-közben úgy látszott, miutha egy pillanatra a nap jött volna fel az égre, vörös-zöldes világot terjesztvén maga körül. Azon ponton, honnan a fénygolyó leesett egy percz hosszant holdvilágfény maradt, s ennek eltűnével 15 perczig volt látható egy 2 1/2 öl hosszú, 1 láb széles tüzkigyó.

(Necrolog.) Gidofalvi Gidofalvi Lajos nőjével Zsuzsáná, Vajna Tamásné férjével és gyermekeivel, Klára Vajna Károlyné férjével és gyermekeivel, István nőjével és gyermekeivel, Albert nőjével, néhai Gidofalvi Gábor leánya Ilka, id. Gidofalvi János fivére, özv. Gidofalvi Miklósné Kuti Rozalia, mély fájdalomtól vérző szívvel jelentik feledhetlen emlékü édes atyjoknak, nagy atyjoknak szerető testvérnek és ipának

Gidofalvi id. Gidofalvi Istvánnak

végelgyengülés következtében, élete 82-dik évében folyó hó 20-án reggel 9 órakor történt gyászos kimúltát.

(Házasság tréfából.) Egy fiatal ember április elsején tréfából egy házassági hirdetést tétetett közzé. Egy fiatal leány olvasta, s szintén tréfából válaszolt rá. A fiatal ember azonban felismerte a kézirat, mely egyik szeretetreméltóbb ismerősét áruhá el előtte. Egyet gondolt, s elment a leány szüleihez s megkérte kezét, s a szülők beleegyezéssel peccételék meg a tréfából komolyra vált viszonyt.

(Tanítók) nyugdíj intézete. Molnár Aladár — írja a Hon — a napokban egy nagy fontosságú művet fejezett be a tanítók nyugdíj intézetéről. Folyó hó 20-án estve a szerző magához kérette Pestváros néhány nevezetesebb szakférfiát s kikérte véleményüket az általa már egészen codificált alakban szervezett nyugdíj iránt. Terve abban áll, hogy a tanítókon kívül — ide számítva az óvókat és az árvalházak tanítóit is — az iskola patronusai: a községek, felekezetek stb. is részt vegyenek a fizetésben s azon felül mindent az állam pótoljon. A nyugdíjazás egyes pontjai igen liberális szellemben vannak kijelölve s a lehető legnagyobb gondal; semmi sincs elkerülve, a hol a méltányosságnak csak egy kis nyoma lehet. A néptanító e javaslat életbe lépte által, biztosítva leendő, mind családjára nézve.

(Furesa, de nem rossz gondolat) jutott valaki Amerikában. Mivel a világító tornyok a hajókat ködös időben nem óvják meg a veszélytől, e hiányt azzal akarják pótolni, hogy ködös időben gőzsippal figyelmeztetik a hajókat. Portlandban az egyesült államokban a napokban készült el egy ily gőzsip, melynek átmérője 18 hüvelyk és megszólaltatására négyszeghüvelykenint 60 fontnyi gőznyomás szükséges, hanem az igaz, hogy az így előteremtett hang el is hallik 5 mértföldnyire.

(A képviselőválasztások Horvát- és Csehországban.) A horvát lapok azzal zudítják föl közönségünket, hogy a horvát kormány az ellenzéki jelöltek elfogására adott ki parancsot s hogy fegyverescsendőrökkel tépeti le az ellenzék proclamatióit. Egyes párttagok insultatiója a sajtóban szintugy, mint tettelegességek terén igen mindennapi dolog. Csehországban az izgatások körül egyik párt sem marad adós a másiknak. A cseh ellenzéki izgatások élén egy prágai cseh pénzüzet, a Zivnostenska bank áll. Bécsi lapok e napokban egyszerre csak elkezdék pengetni s a prágai német lapok folytatták, hogy a nevezett bank bukófélben van. Képzeltetni, hogy ez mily zavart idézett elő. A kormány rögtön vizsgálatot is rendelt a bank el-

len, mely alkalomkor, mint prágai ellenzéki lapok állítják, kitünt, hogy a hír teljesen alaptalan Németpárti lapok ellenkező nézetben vannak. A bécsi „Wanderer“, melyet ugyan e bank vett meg cseh ellenzéki izgatásokra fölfüggesztetett; a „Politik“ a cseh párt prágai német közönyével szemben új lap alapított „Neue freie Politik“ czim alatt.

(A kézdi-vásárhelyi) rom. kath. tanuló ifjuságnak tavaszi tánczünnepe folyó év május 11-én fog megtartatni a „Cserei“-féle réten. Ha netán a kitűzött napon az idő kedvezőtlenége hátráltatná ez ünnepele megtartását, akkor agyanazon hó 15 re fog halasztatni.

(A golyózapor) a francia-porosz háboru alatt. A „francia erődök“ czim alatt érdekes röpirat jelent meg Prevost francia ezredestől. E műben, szerző az erődök hasznosságát mutatja ki, s azt, hogy az ágyuztatások nem oly borzasztók, mint hinni szoktuk. Ez állítása bebizonyítására egy kimutatást állit fel, melyből a következőket vesszük ki. Strassburg kapott 193,000 golyót, de csupán 300 ember veszté életét. Párisra esett 10,000 golyó, megölt 106 embert. Thionvillere 30,000 golyó vettetett és megölt 200 lakost. Mi az erődök ellenállási hatalmát illeti erről így szól Prevost: Páris és külerődjei 250,000 ágyugolyót kaptak a nélkül, hogy ez által az éhségszabta feladás csak egy pillanattal is siettetett volna. Belfortra több mint 400,000 ágyugolyót szórattott a nélkül, hogy az erőd feladásra kényszeríthetett volna.

Magyar színház Brassóban.

* Csötörtökön üres ház előtt „Lelelencz“ vagy egy szegény leány-története, Szigligeti jeles népsziműve adatott.

Az est koszoruja Toldynét illeti, ki Erzsiko szerepébe oly ügyesen bele élte magát, hogy töle a dicséretet megtagadni lehetetlen. Az ártatlanság és kaczerság oly szépen volt egyesülve benne, hogy a komoly Toldynét feledve, a kaczer kis Erzsikét örömmel tapsolta a közönség. — Toldy teljes felfogással és oly jól adta Bertókot, hogy kéz, — szem és test mozdulatai által mindig alakított és a romlott Bertóknak eszejárását hiven tükrözöte vissza.

Mártonné Julcsa szerepében is a szokott otthoniasággal játszott, a kiváló routine, mihez játékanál szokva vagyunk, ez alkalommal sem maradt el.

Ma este a „Csikós“ szimű 3 felvonásban Szigligeti-től kerül szimre.

Szombaton, május 4-ikén Mártonné Csereker Ida jutalomjátékaul adatik, „A szigetvári vértanuk“ Jókaitól.

Közgazdaság.

A bécsi világkiállításra

való bejelentés határideje és módozatai tárgyában az orsz. bizottság következő hirdetményt tesz közzé:

A magyar korona területéhez tartozó országok azon lakói, kik a bécsi világkiállításban részt venni óhajtanak, ezennel felhivatnak, miszerint ebbeli szándékukat vagy közvetlenül a világkiállítási orsz. magyar bizottmány végrehajtó bizottságánál, illetőleg a zágrábi horvát-szlavon kiállítási bizottságnál, vagy pedig valamely vidéki kiállítási bizottságnál czimöknek tüzetes felemlítése és a kiállítandó tárgynak rövid megjelölése mellett mielőbb, okvetlenül azonban f. évi junius 1-ig akár szóval, akár írásban közöljék.

Az említett kiállítási közegek bármelyikéhez intézett levélbeli bejelentések, ha a borítékon ezen kitétel „bivatalos felszólítás folytán“ helyt foglal, bérmentesen küldhetők be.

Nem sokkal az előleges bejelentés eszközlése után az illető bejelentőknek meg fognak küldetni a kiállítási program és általános szabályzat: nem különben 3 bejelentési iv, melyeknek rovatai potosan kitöltendők, a kitöltött ivatek az eredeti bejelentést elfogadott közegekhez leendvén visszaküldendők.

A bejelentés csak ennek eszközlése után fog megtörténnék tekintetni, és a jelentkező csak ekkor fog a kiállítók lajstromába bevezettetni.

A kiállítási fiókbizottságok a hozzájuk érkező bejelentési ivatek a rovatoknak teljes érthető kitöltésére vonatkozólag megvizsgálják, és esetleg azokat kiegészítés végett a jelentkezőknek visszaküldik, a helyeseknek talált bejelentéseket a program csoportozati felosztása alapján, még pedig az egyes csoportozatok szerint a kiállítók nevei betürendjébe állitva, egy-egy példányban két hétről két-két hétre a végrehajtó bizottságnak beküldik.

Augusztus havában a magyarországi kiállítóknak, az általuk bejelentett tárgyak végleges elfogadására nézve elismervény (bejelentési igazolvány) fog átszolgálatni, mely egyuttal a kiállítandó tárgy sorszámat a kiállítási helyet

